

گزارش

۷

ویژه

گزارشی از رتبه بندی دانشگاه های
جهان اسلام (ISC) - ۲۰۱۴/۲۰۱۳
۱۳۹۵/۲/۱۳

موسسه آینده پژوهی جهان اسلام

www.iwfs.com

بسمه تعالی

گزارشی از رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام (ISC) - ۲۰۱۳/۲۰۱۴

سید مهدی نبوی^۱

موسسه آینده پژوهی جهان اسلام - www.IIWFS.com

رتبه بندی دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی کشورهای اسلامی توسط پایگاه استنادی علوم جهان اسلام ISC، پروژه ای است که حدود ۶۰۰ دانشگاه و موسسه تحقیقاتی کشورهای اسلامی که دارای بیشترین تعداد تولیدات علمی منتشر شده در معتبرترین ژورنال های بین المللی مابین سالهای ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ هستند را رتبه بندی نموده است. در این گزارش قصد داریم با نگاهی اجمالی به این رتبه بندی، تحلیلی کوتاه بر وضعیت علمی در میان کشورهای اسلامی داشته باشیم.

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام این رتبه بندی را در پنج حوزه علمی (علوم طبیعی، فنی و مهندسی، علوم پزشکی و دارویی، علوم کشاورزی و علوم اجتماعی) براساس مجموع ضریب تاثیر علمی، تولید علمی، دیپلماسی علمی و ضریب تاثیر اقتصادی، با توجه به شاخصه های زیر انجام داده است.

الف) شاخص های تاثیر علمی

۱. کل استنادات: تعداد کل استنادات دریافت شده توسط انتشارات یک دانشگاه یا موسسه تحقیقاتی بر حسب زمینه های مختلف و سال انتشار.
۲. مقالات پر استناد: تعداد کل مقالات پر استناد یک دانشگاه یا موسسه تحقیقاتی.

ب) شاخص های دیپلماسی علمی

۱. همکاری با کشورهای اسلامی: تعداد کل مقالات یک موسسه که بصورت مشترک با همکاری یک کشور اسلامی دیگر نوشته شده است.
۲. همکاری بین المللی: تعداد کل مقالات یک موسسه که به صورت مشترک و با همکاری حداقل یک کشور غیر اسلامی منتشر شده است.

^۱ دانشجوی دکتری مطالعات منطقه ای (خاورمیانه) دانشگاه تهران و پژوهشگر موسسه آینده پژوهی جهان اسلام. Editor@IIWFS.com

۳. همکاری با موسسات با ضریب تاثیر بالای جهان: تعداد کل مقالات یک موسسه که بصورت مشترک و با همکاری حداقل یکی از ۵۰۰ موسسه برتر دنیا منتشر شده است.

(ج) شاخص های تولید علمی

۱. تعداد کل مقالات: تعداد کل مقالات منتشر شده توسط یک موسسه.

۲. مقالات مربوط به موسسه: تعداد مقالات موسسه که نویسندگان موسسه، نویسنده مسئول مقاله هستند.

۳. مقالات چاپ شده در حوزه های تحقیقاتی با تکنولوژی بالا: تعداد مقالات موسسه که در این حوزه های موضوعی منتشر شده اند: علوم کامپیوتر، علوم فضا، سلول های بنیادی، نانوتکنولوژی، بیوتکنولوژی، آب و میکرو الکترونیک.

۴. مقالات منتشر شده در حوزه تحقیقات اسلامی و انسانی: تعداد کل مقالات یک موسسه در حوزه های علوم اجتماعی، انسانی و دینی

(د) شاخص های تاثیر اقتصادی

۱. بودجه تحقیقاتی: تعداد کل مقالات منتج از تحقیقات دارای بودجه

۲. همکاری با بخش های خصوصی و عمومی: تعداد کل مقالات منتشر شده مشترک با حداقل یک موسسه یا دانشگاه در بخش خصوصی یا عمومی

۳. بودجه تحقیقات بین المللی: تعداد مقالات منتج از تحقیقات دارای بودجه و مربوط به بیش از یک کشور

پس از نگاهی اجمالی به شاخصه های رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام، در ادامه جدول رتبه بندی دانشگاه های برتر جهان اسلام به تفکیک حوزه های مختلف علمی آورده شده است.

۱. در رتبه بندی کلی دانشگاه ها و موسسات علمی که بر اساس امتیاز دهی در تمام حوزه های علمی شکل گرفته است، ایران با سه دانشگاه و ترکیه با چهار دانشگاه از مجموع ده دانشگاه برتر حوزه جهان اسلام، سهم قابل توجهی را بخود اختصاص داده اند. در این رتبه بندی دانشگاه تهران با اختلاف مناسبی (حدود ۲۱ امتیاز در مجموع) نسبت به دانشگاه ملک سعود عربستان در صدر قرار دارد. از دیگر نکات قابل توجه این جدول، اختلاف بارز در ضریب تاثیر اقتصادی میان دانشگاه فنی خاورمیانه ترکیه و سایر دانشگاه هاست.

جدول شماره یک- رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در تمام حوزه ها

رتبه	موسسه	کشور	ضریب تاثیر	دیپلماسی علمی	تولید علمی	ضریب تاثیر اقتصادی	مجموع
۱	دانشگاه تهران	ایران	۴۲/۵۰	۸/۹۳	۳۱/۵۲	۱/۲۳	۸۴/۱۹
۲	دانشگاه ملک سعود	عربستان سعودی	۳۷/۵۲	۵/۴۲	۱۸/۷۷	۲/۱۷	۶۳/۸۹
۳	دانشگاه مالایا	مالزی	۳۳/۵۲	۴/۲۸	۲۳/۸۳	۱/۵۷	۶۳/۲۱
۴	دانشگاه علوم مالزی	مالزی	۲۹/۴۷	۲/۷۱	۲۵/۸۲	۱/۴۲	۵۹/۴۲
۵	دانشگاه فنی خاورمیانه	ترکیه	۲۲/۶۷	۸/۰۸	۲۰/۸۹	۴/۱۱	۵۵/۷۵
۶	دانشگاه علوم پزشکی تهران	ایران	۳۰/۱۷	۷/۱۳	۱۶/۵۱	۱/۴۴	۵۵/۲۵
۷	دانشگاه صنعتی شریف	ایران	۲۴/۴۹	۵/۱۱	۲۲/۲۹	۱/۹۲	۵۳/۸۱
۸	دانشگاه حاجت تپه	ترکیه	۲۴/۶۴	۵/۰۵	۲۱/۴۴	۱/۰۰	۵۲/۱۳
۹	دانشگاه اژه	ترکیه	۲۴/۹۶	۵/۵۲	۱۹/۱۲	۲/۴۰	۵۲/۰۰
۱۰	دانشگاه استانبول	ترکیه	۲۸/۰۴	۳/۰۲	۱۹/۳۸	۱/۴۱	۵۱/۸۴

۲. در حوزه علوم فنی و مهندسی که شامل مهندسی عمران، مهندسی برق و الکترونیک، مهندسی اطلاعات، مهندسی مکانیک، مهندسی شیمی، مهندسی مواد، مهندسی پزشکی، مهندسی محیط زیست، بیوتکنولوژی زیست محیطی، بیوتکنولوژی صنعتی، نانو تکنولوژی و سایر رشته های مرتبط می باشد، دانشگاه های ایران یکه تازی می کنند. در این رده بندی، دانشگاه های صنعتی شریف، تهران، امیرکبیر و علم و صنعت ایران در رتبه های اول تا چهارم و بالاتر از دانشگاه نفت و مواد معدنی ملک فهد عربستان قرار گرفته اند. همچنین دانشگاه تربیت مدرس نیز در رتبه دهم قرار گرفته است. نگاهی به این جدول نشان میدهد که ایران در رشته های فنی و مهندسی حرف اول را در جهان اسلامی میزند و میتواند مرجعی برای علوم فنی و مهندسی در جهان اسلام باشد. در این رده بندی ترکیه و مالزی هر یک دو نماینده دارند، اما تک نماینده عربستان بالاتر از دانشگاه های ترکیه و مالزی قرار گرفته است که در نوع خود جالب توجه است.

جدول شماره دو- رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در حوزه فنی و مهندسی

رتبه	موسسه	کشور	ضریب تاثیر	دیپلماسی علمی	تولید علمی	ضریب تاثیر اقتصادی	مجموع
۱	دانشگاه صنعتی شریف	ایران	۴۲/۳۰	۷/۳۸	۳۲/۸۷	۱/۸۹	۸۴/۴۵
۲	دانشگاه تهران	ایران	۴۱/۴۶	۹/۸۶	۳۱/۱۱	۱/۶۸	۸۴/۱۱
۳	دانشگاه امیرکبیر	ایران	۳۲/۲۵	۶/۳۷	۲۸/۹۹	۰/۸۷	۶۸/۴۷
۴	دانشگاه علم و صنعت	ایران	۲۴/۶۲	۶/۳۵	۲۵/۸۸	۰/۶۳	۵۷/۴۸
۵	دانشگاه نفت و مواد معدنی ملک فهد	عربستان سعودی	۱۱/۷۳	۱/۵۰	۳۰/۶۰	۱/۵۰	۴۵/۳۱
۶	دانشگاه علوم مالزی	مالزی	۲۱/۶۷	۱/۶۰	۱۸/۵۹	۱/۶۸	۴۳/۵۴
۷	دانشگاه فنی خاورمیانه	ترکیه	۱۲/۴۸	۷/۴۱	۱۴/۶۹	۴/۴۷	۳۹/۰۵
۸	دانشگاه فنی استانبول	ترکیه	۱۱/۱۰	۶/۰۰	۱۵/۶۰	۳/۸۶	۳۶/۵۶
۹	دانشگاه مالایا	مالزی	۱۵/۸۴	۳/۳۲	۱۴/۵۱	۱/۳۲	۳۴/۹۹
۱۰	دانشگاه تربیت مدرس	ایران	۱۰/۱۷	۶/۹۴	۱۶/۸۰	۱/۰۶	۳۴/۹۷

۳. در جدول شماره سوم، رتبه بندی دانشگاه ها و موسسات در حوزه علوم پزشکی و بهداشت مورد بررسی قرار گرفته است. در علوم پزشکی نیز دانشگاه علوم پزشکی تهران در صدر قرار دارد و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نیز رتبه هفتم را به خود اختصاص داده اند. نکته قابل توجه در خصوص این جدول حضور پر تعداد دانشگاه های علوم پزشکی ترکیه است. بطوری که پنج دانشگاه از مجموع ده دانشگاه برتر این حوزه به ترکیه اختصاص دارد.

جدول شماره سه- رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در حوزه علوم پزشکی و بهداشت

رتبه	موسسه	کشور	ضریب تاثیر	دیپلماسی علمی	تولید علمی	ضریب تاثیر اقتصادی	مجموع
۱	دانشگاه علوم پزشکی تهران	ایران	۴۲/۹۵	۹/۹۳	۳۴/۵۰	۴/۶۷	۹۲/۰۵
۲	دانشگاه استانبول	ترکیه	۲۹/۲۳	۷/۱۷	۲۶/۹۳	۳/۱۹	۶۶/۵۳
۳	دانشگاه حاجت تپه	ترکیه	۲۲/۷۴	۸/۸۱	۲۳/۶۳	۲/۷۵	۵۷/۹۴

۳۳/۵۱	۲/۹۷	۱۳/۱۰	۷/۹۴	۹/۵۱	عربستان	دانشگاه ملک سعود	۴
۳۰/۴۳	۱/۴۹	۱۳/۲۵	۷/۵۶	۸/۱۳	ترکیه	دانشگاه آنکارا	۵
۳۰/۳۸	۱/۱۳	۱۶/۲۷	۴/۱۷	۸/۸۲	ترکیه	دانشگاه اژه	۶
۲۹/۸۸	۱/۶۶	۱۱/۹۸	۹/۶۸	۶/۵۵	ایران	علوم پزشکی شهید بهشتی	۷
۲۹/۲۵	۲/۹۵	۱۱/۵۳	۶/۲۱	۸/۵۶	مالزی	دانشگاه مالایا	۸
۲۶/۲۵	۰/۹۶	۱۵/۳۵	۴/۰۳	۵/۹۱	ترکیه	آکادمی نظامی گول خانه	۹
۲۶/۰۳	۱/۱۴	۱۴/۲۹	۵/۳۵	۵/۲۴	ترکیه	دانشگاه غازی	۱۰

۴. در حوزه علمی بعدی، رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در حوزه علوم اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است. این حوزه شامل (روانشناسی، اقتصاد و تجارت، علوم آموزشی، جامعه شناسی، حقوق، علوم سیاسی، جغرافیای سیاسی و اقتصادی، ارتباطات و رسانه و سایر علوم اجتماعی) می باشد. بر خلاف علوم فنی و مهندسی و علوم پزشکی که ایران در صدر قرار گرفته بود، در حوزه علوم اجتماعی دانشگاه های ایرانی وضعی نه چندان مناسب داشته و حتی جزو ده دانشگاه برتر نیز نیستند و اولین دانشگاه از ایران، دانشگاه تهران است که در رتبه دوازدهم قرار گرفته است. اما برتری مطلق در حوزه علوم اجتماعی، با دانشگاه های ترکیه است، جایی که از ده دانشگاه برتر جهان اسلام در حوزه علوم اجتماعی، نه/۹ دانشگاه آن از کشور ترکیه هستند و فقط دانشگاه مالایا از مالزی جایگاه سوم را به خود اختصاص داده است. در این رتبه بندی دانشگاه فنی خاورمیانه ترکیه در صدر قرار گرفته است. نکته بسیار مهم در این خصوص، ضریب تاثیر علمی است. همانگونه که در ابتدای گزارش اشاره گردید، ضریب تاثیر علمی بر اساس تعداد کل استنادات و مقالات پر استناد محاسبه می گردد. مقایسه اختلاف دانشگاه فنی خاورمیانه با دانشگاه تهران که رتبه یک را در میان دانشگاه های ایرانی دارد فاجعه بار است. ضریب تاثیر دانشگاه خاورمیانه ترکیه عدد ۴۰ می باشد، در حالی که دانشگاه تهران با وجود آنکه تقریباً در تمام رشته های مرتبط با این حوزه دانشجویی پذیرد، دارای ضریب تاثیر ۴/۷۲ است! در مجموع امتیازات هم دانشگاه خاورمیانه ترکیه امتیاز ۸۱/۵۲ را دارد، در حالی که دانشگاه تهران در حوزه علوم اجتماعی به امتیاز ۲۲/۳۰ دست یافته است. این نتیجه بسیار ضعیف، نشان از ضعف تولید علمی در علوم اجتماعی در ایران است که نیاز به کار کارشناسی و آسیب شناسی بسیار جدی دارد. در جدول شماره چهار رتبه بندی پانزده دانشگاه برتر جهان اسلام در حوزه علوم اجتماعی قابل مشاهده است.

جدول شماره چهار- رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در حوزه علوم اجتماعی

رتبه	موسسه	کشور	ضریب تاثیر	دیپلماسی علمی	تولید علمی	ضریب تاثیر اقتصادی	مجموع
۱	دانشگاه فنی خاورمیانه	ترکیه	۴۰/۰۰	۱۱/۹۷	۲۸/۲۴	۱/۳۱	۸۱/۵۲
۲	دانشگاه حاجت تپه	ترکیه	۳۰/۵۸	۱۰/۱۴	۳۵/۰۰	۱/۰۸	۷۶/۷۹
۳	دانشگاه مالایا	مالزی	۲۱/۵۲	۶/۶۸	۲۰/۹۹	۰/۸۶	۵۰/۰۵
۴	دانشگاه بیلکنت	ترکیه	۲۰/۱۲	۷/۹۶	۱۶/۹۶	۰/۸۰	۴۵/۸۴
۵	دانشگاه غازی	ترکیه	۱۰/۶۹	۹/۲۲	۱۶/۶۸	۰/۵۸	۳۷/۱۶
۶	دانشگاه آنکارا	ترکیه	۷/۳۴	۹/۹۵	۱۴/۴۱	۱/۳۴	۳۳/۰۴
۷	دانشگاه بغازیچی	ترکیه	۱۰/۷۰	۵/۴۷	۱۰/۱۴	۰/۵۶	۲۶/۸۷
۸	دانشگاه دوکوز ایلول	ترکیه	۷/۷۶	۵/۸۴	۱۲/۲۲	۰/۶۹	۲۶/۵۱
۹	دانشگاه سلجوق	ترکیه	۹/۶۷	۳/۵۰	۱۲/۰۶	۰/۲۱	۲۵/۴۴
۱۰	دانشگاه کوچ	ترکیه	۷/۷۹	۴/۸۰	۱۰/۱۲	۰/۶۸	۲۳/۳۹
۱۱	دانشگاه آمریکایی بیروت	لبنان	۹/۳۵	۳/۴۵	۸/۹۴	۱/۲۳	۲۲/۹۶
۱۲	دانشگاه تهران	ایران	۴/۷۲	۷/۸۶	۸/۴۶	۱/۲۶	۲۲/۳۰
۱۳	دانشگاه فنی کارادنیز	ترکیه	۱۱/۶۴	۰/۹۱	۸/۲۸	۰/۱۳	۲۰/۹۶
۱۴	دانشگاه مرمره	ترکیه	۵/۲۶	۲/۹۹	۱۰/۰۰	۰/۴۵	۱۸/۷۰
۱۵	دانشگاه ملک سعود	عربستان	۱/۵۸	۴/۶۲	۳/۹۹	۴/۸۳	۱۵/۰۳

۵. حوزه ی دیگر بررسی، رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در علوم کشاورزی است. این حوزه شامل رشته های کشاورزی، جنگلداری و شیلات، علوم دام و فراورده های لبنی، دامپزشکی، بیوتکنولوژی کشاورزی و سایر علوم مربوط به کشاورزی می باشد. در این حوزه نیز، دانشگاه تهران در مجموع امتیازات در صدر جدول قرار گرفته است. البته به لحاظ ضریب تاثیر علمی امتیاز دانشگاه پوترای مالزی بیشتر است. در این رتبه بندی دانشگاه فردوسی مشهد نیز از ایران در رتبه هشتم قرار گرفته است. البته در این حوزه نیز غلبه عددی با دانشگاه های ترکیه است. پنج دانشگاه از دانشگاه های ترکیه در این فهرست قرار گرفته اند. نکته ویژه در خصوص علوم کشاورزی، راهیابی دانشگاه فیصل آباد پاکستان به رتبه سوم این جدول است. در حالی که پاکستان در سایر علوم دانشگاهی را در فهرست ده دانشگاه برتر نداشته است. نکته بعدی هم در خصوص دیپلماسی علمی علوم کشاورزی دانشگاه تهران است که بالاترین دیپلماسی علمی را در میان تمام حوزه های علمی دانشگاه تهران دارد.

جدول شماره پنج- رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در حوزه علوم کشاورزی

رتبه	موسسه	کشور	ضریب تاثیر	دیپلماسی علمی	تولید علمی	ضریب تاثیر اقتصادی	مجموع
۱	دانشگاه تهران	ایران	۳۹/۶۷	۱۰/۸۶	۳۰/۸۴	۴/۷۹	۸۶/۱۶
۲	دانشگاه پوترا مالزی	مالزی	۴۱/۶۷	۸/۷۷	۳۰/۳۲	۴/۸۵	۸۵/۶۰
۳	دانشگاه کشاورزی فیصل آباد	پاکستان	۳۰/۳۴	۴/۱۷	۲۰/۸۴	۱/۸۹	۵۷/۲۴
۴	دانشگاه آنکارا	ترکیه	۱۸/۷۷	۹/۷۶	۲۵/۷۷	۲/۲۴	۵۶/۵۳
۵	دانشگاه اژه	ترکیه	۱۶/۱۹	۳/۲۱	۲۱/۷۲	۲/۰۶	۴۳/۱۷
۶	دانشگاه آتاتورک	ترکیه	۱۸/۹۱	۱/۸۳	۲۰/۱۸	۱/۱۴	۴۲/۰۵
۷	دانشگاه علوم مالزی	مالزی	۱۵/۶۲	۱/۲۷	۱۶/۲۵	۲/۱۱	۳۵/۲۶
۸	دانشگاه فردوسی مشهد	ایران	۱۰/۱۳	۴/۵۴	۱۵/۶۶	۱/۵۴	۳۱/۸۷
۹	دانشگاه استانبول	ترکیه	۹/۸۰	۲/۸۲	۱۶/۶۰	۲/۱۰	۳۱/۳۱
۱۰	دانشگاه اولوداغ	ترکیه	۸/۰۸	۱/۶۰	۲۰/۲۱	۰/۹۳	۳۰/۸۲

۶. آخرین حوزه رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام هم در حوزه علوم طبیعی است. این حوزه شامل (ریاضیات، علوم کامپیوتر و اطلاعات، فیزیک، شیمی، علوم زمین، زیست شناسی و سایر علوم طبیعی) می باشد. در این حوزه نیز دانشگاه تهران در صدر قرار دارد. و دانشگاه مالایا و دانشگاه علوم مالزی رتبه های دوم و سوم را به خود اختصاص داده اند. در رتبه بندی ده دانشگاه برتر علوم طبیعی ایران چهار نماینده و مالزی و ترکیه و عربستان هر یک دو نماینده دارند. نکته قابل توجه در این رتبه بندی قرار گرفتن دانشگاه صنعتی شریف در رتبه یازدهم می باشد که به نظر می رسد جایگاه مناسبی برای این دانشگاه نیست.

جدول شماره شش - رتبه بندی دانشگاه های جهان اسلام در حوزه علوم طبیعی

رتبه	موسسه	کشور	ضریب تاثیر	دیپلماسی علمی	تولید علمی	ضریب تاثیر اقتصادی	مجموع
۱	دانشگاه تهران	ایران	۴۱/۰۵	۹/۹۷	۲۸/۵۸	۲/۲۲	۸۱/۸۲
۲	دانشگاه مالایا	مالزی	۳۳/۹۷	۶/۷۳	۲۸/۹۴	۴/۰۴	۷۳/۶۸
۳	دانشگاه علوم	مالزی	۳۲/۲۵	۳/۷۴	۳۰/۲۸	۳/۷۳	۷۰/۰۰
۴	دانشگاه ملک سعود	عربستان	۴۱/۹۸	۵/۶۷	۱۷/۶۷	۳/۶۹	۶۹/۰۲

۵۵/۸۶	۴/۲۶	۲۰/۹۴	۶/۶۲	۲۴/۰۴	ترکیه	دانشگاه فنی خاورمیانه	۵
۴۹/۲۵	۱/۱۹	۱۹/۷۹	۵/۴۳	۲۲/۸۴	ایران	دانشگاه تربیت مدرس	۶
۴۹/۰۶	۰/۵۲	۲۰/۷۲	۳/۰۸	۲۴/۷۴	ایران	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۷
۴۵/۳۶	۰/۸۱	۲۵/۲۸	۳/۷۱	۱۵/۵۷	ایران	دانشگاه شهید بهشتی	۸
۴۲/۲۶	۰/۹۵	۲۱/۱۳	۱/۳۶	۱۸/۸۳	عربستان سعودی	دانشگاه نفت و مواد معدنی ملک فهد	۹
۴۲/۰۸	۳/۴۰	۱۶/۵۸	۵/۷۵	۱۶/۳۵	ترکیه	دانشگاه فنی استانبول	۱۰
۴۱/۴۴	۱/۷۷	۱۸/۱۹	۴/۲۰	۱۷/۲۷	ایران	دانشگاه صنعتی شریف	۱۱
۳۹/۳۸	۱/۵۸	۱۰/۶۹	۴/۲۸	۲۲/۸۴	عربستان سعودی	دانشگاه ملک عبدالعزیز	۱۲
۳۸/۶۱	۲/۲۹	۱۴/۳۰	۲/۹۷	۱۹/۰۵	پاکستان	دانشگاه قائد اعظم	۱۳
۳۶/۷۶	۱/۷۸	۱۶/۸۳	۳/۲۶	۱۴/۸۸	ترکیه	دانشگاه اژه	۱۴
۳۳/۱۳	۱/۶۲	۱۴/۸۶	۳/۵۵	۱۳/۰۹	مصر	دانشگاه قاهره	۱۵

سخن آخر: در این گزارش، وضعیت دانشگاه های برتر جهان اسلام بر اساس رتبه بندی ISC در پنج حوزه علمی مورد بررسی قرار گرفت. آنچه که در این گزارش قابل لمس است، رقابت تنگاتنگ دانشگاه های ایران و ترکیه است که در اکثر رتبه بندی ها بیشترین جایگاه ها را به خود اختصاص داده اند. نکته بعدی هم ضعف قابل توجه دانشگاه های ایرانی در حوزه علوم اجتماعی و انسانی است. علی رغم شایستگی های دانشگاه های ایرانی در حوزه های پزشکی و فنی مهندسی، به نظر می رسد علوم اجتماعی هنوز در کشور ما به جایگاه شایسته و در خور توجه نرسیده است و نیاز به آسیب شناسی موشکافانه دلایل این عقب ماندگی نسبت به سایر کشور ها بخصوص کشور همسایه یعنی ترکیه احساس می گردد.

***